

Dansk historisk Fællesforenings

årsmøde i Aalborg den 9.-11. august 1963

De historiske samfunds sektionsmøde.

D.H.F.'s formand, rigsarkivar *Hvidtfeldt*, bød velkommen og overlod dirigent-hvervet til landsarkivar *Iversen*.

1. Erfaringer fra Hjemstavnsugen 1963.

Førstelærer *H. K. Kristensen*, Ribe, fortalte, at der ikke var sket stort i Ribe amt, dels kom arrangementet for tidligt ovenpå den foregående hjemstavnsuge, og dels var det ikke blevet godt organiseret, hvad der først og fremmest skyldtes, at han ikke selv havde haft tid til at påtage sig arbejdet. Men hvor der var afholdt arrangementer, var der imidlertid god tilslutning, således til to udmærkede aftener i Varde. Der var dog også andre muligheder end at afholde møder i forbindelse med Hjemstavnsugen. Således var der ved dyrskuet i Varde holdt en udstilling i anledning af 175-året for Stavnsbåndets ophævelse, og denne udstilling var blevet set af ca. 10.000 besøgende.

Skoleinspektør *Strange Nielsen*, Midtsjælland, mente ikke, at man kunne sige, at arrangementet kom for tidligt på Sjælland, da det jo var første gang, der blev arrangeret Hjemstavnsuge der. Man havde gjort et stort arbejde med at organisere; styrelsen havde nedsat et arbejdsudvalg, der var lavet timeplan, der blev indbudt en lang række foreninger til et forberedende møde, og der blev udarbejdet en talerliste med 15-20 navne. Man ventede derefter på at høre fra de forskellige deltagere om påtænkte møder, men man hørte intet. Derefter greb styrelsen direkte ind, og det lykkedes at få arrangeret 5 møder. Af dem kan der være særlig grund til at nævne et møde i Fakse, der blev besøgt af 200 personer, og dette møde vil muligvis danne optakt til dannelsen af et lokalt museum. Det synes altså, som om man på Sjælland ikke ønsker, at andre skal sætte noget i gang, man vil selv løse opgaven, men interessen mangler ikke. Man kan ikke sige, at anstrengelserne for at arrangere Hjemstavnsuge stod i et rimeligt forhold til udbyttet. Formentlig vil man dog kunne lære af disse erfaringer.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen*, Sønderjylland, mente også, at man havde været for tidligt ude. Mens der i 1961 havde været arrangeret 60 møder og 30 udstillinger i Sønderjylland, så var der i 1963 kun tale om godt 20 arrangementer. Det må dog siges, at de dækkede ca. $\frac{1}{3}$ af landsdelens sogne. I 1961 stod De danske Ungdomsforeninger som medindbydere til Hjemstavnsugen sammen med Fællesforeningen, og det betød meget. Denne gang var de ikke med og gik derfor ikke ind i arbejdet med samme ildhu. Mange steder var der dog afholdt aftenhøjskoler og foredragsrækker med lokalhistoriske emner, og der har været en glædelig stor tilslutning til disse arrangementer. Afstemningsmøderne havde også i mange sogne

formet sig som hjemstavnsaftener, så tallet 20 møder i Hjemstavnsugen er derfor et minimum. Dertil kan føjes, at program, vejledninger og indbydelser kom for sent ud, nemlig sidst i august. De bør sendes ud allerede i forårsmånederne. Tilrettelæggelsen må sikkert gribes forskelligt an i de forskellige landsdele, og man bør måske heller ikke koncentrere hjemstavnsaftenerne i den samme uge over hele landet. Strange Nielsen ser dog nok for pessimistisk på sagen, denne gang er der dog kommet noget ud af anstrengelserne på Sjælland, der er skabt en interesse, og næste gang vil man måske få større genlyd for tanken.

Skoleinspektør *Strange Nielsen* mente ikke, at han var pessimistisk, men man måtte forsøge at se realistisk på det. Han var lidt kritisk overfor selve fremgangsmåden, men var ikke ked af opgaven.

Arkivar *Piø*, Dansk Folkemindesamling, fortalte, at Folkemindesamlingen havde været repræsenteret ved et par af møderne. Man var meget glad for den kontakt, der var skabt, og han ville gerne gøre opmærksom på, at Folkemindesamlingen fik flere medarbejdere, som kunne komme ud og medvirke ved møder. I denne forbindelse gjorde han opmærksom på, at samlingen har udgivet 5 gramfonoplader med spillemandsmusik og viser, som eventuelt kan bruges ved hjemstavnsaftener.

Førstelærer *H. K. Kristensen* sagde, at uden det store apparat vil der ikke blive afholdt noget møde. Men der er jo også andre møder og kurser, og der må samfundene hjælpe, når man mærker, at der er ønsker fra lokal side. Der er grund til at understrege, at hvis man får sognets ældste til at fortælle på en hjemstavnsaften, bør man tage disse beretninger på bånd.

Lektor *Aage Fasmer Blomberg*, Fyn, fortalte, at der ikke var sket noget på Fyn. Han kunne ikke lide begrebet Hjemstavnsuge, der mindede ham om »Mors Dag« og lignende. Hverken i Historisk Samfunds styrelse, blandt arkiverne eller museerne var der interesse for sagen. Der skete dog alligevel noget, bl. a. i tilslutning til de mange små museer, og regionalradioen bragte meget historisk stof. Han troede ikke på resultater af det store organisationsarbejde.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen* mente, at man skulle se tiden an. Arbejdet foregår på mange forskellige måder landet over, og vejledningerne skal derfor afpasses efter de forskellige egne. Det vil også kun være rart med afveksling.

Skoleinspektør *Strange Nielsen* gjorde opmærksom på, at A.O.F. i Ringsted havde haft en serie foredrag om byens og egnens historie.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen* sagde, at man gerne på dette møde ville have drøftet spørgsmålet om arbejderne og det historiske arbejde. Af forskellige grunde var det ikke blevet til noget i år, men det var tanken at tage emnet op næste år. Det var svært i Sønderjylland at få kontakt mellem Historisk Samfund og ar-

Lektor *Aage Fasmer Blomberg* fortalte, at A.O.F. for et par år siden havde arrangeret et møde i Odense. De fleste, der mødte frem til denne aften, var imidlertid Historisk Samfunds medlemmer. Dog var der ved en anden lejlighed kommet et positivt resultat ud af et sådant samarbejde.

2. Udsendelse af et fælles bogkatalog.

Den 29. juli 1963 havde Fællesforeningen udsendt en skrivelse til alle sine medlemmer og spurgt, om man var interesseret i at udsende et katalog, hvori man kunne gøre opmærksom på de tit ret store restoplæg af årbøger og særpublikationer, som

de historiske samfund og institutionerne ligger inde med. Ofte er disse værker ældre og kan derfor købes meget billigt. Alene i de amthistoriske samfund er der 20.000 medlemmer, som gennem et sådant katalog kunne blive gjort opmærksom på fordelagtige tilbud.

Arkivar *Hans H. Worsøe*, Sønderjylland, fortalte på opfordring om nogle erfaringer, som Historisk Samfund for Sønderjylland har gjort. Man havde udsendt et 4-sidet katalog i 5000 eksemplarer, hvori man havde averteret Schoubye's disputats og 29 andre skrifter til salg. Disputatsen var blevet udsolgt på en måned, og der var desuden blevet solgt for 2.000 kr. af andre skrifter. Man havde også prøvet at tilbyde et eksemplar af alle de årbøger, der var på lager under ét, og det havde ligeledes givet et godt salg. Arkivar Worsøe havde indhentet tilbud på udgifterne ved trykningen af et bogkatalog. Et katalog på 16 sider trykt i 20.000 eksemplarer ville koste godt og vel 3.000 kr. eller 200 kr. pr. side + oms. Hvis man regnede med en minimumsannonce på en $\frac{1}{4}$ side, ville denne altså koste 50 kr. Kataloget kunne i øvrigt gøres billigere ved at indeholde annoncer, og foreningerne kunne eventuelt betale 5–10 øre pr. stk. for det antal, de aftog til videre fordeling til deres egne medlemmer. Man skulle sikkert også omtale sådanne ting som f. eks. Folke-mindesamlingens grammofonplader, og de forskellige institutioners bogudsendelser burde afgjort med, f. eks. Rigsarkivets. Folk kender i almindelighed ikke disse værker. Sagen har imidlertid ikke blot økonomisk interesse, men der var grund til at understrege, at man ville gøre sine medlemmer en tjeneste ved at henlede deres opmærksomhed på de mange billige og gode tilbud.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* fortalte, at planen var gammel, og at man oprindelig også havde tænkt sig at tage forlagenes historiske værker med. Planen var imidlertid nu blevet beskåret, men kataloget ville have størst værdi, om der kom flest muligt med, både amtssamfund og institutioner. Mange af de skrifter, der kan sælges, er efterhånden alt for billige, så inden et katalog udsendes, bør man nok regulere priserne. Det er et spørgsmål, på hvilken måde bestillingerne skal afgives. Det ville være nemmest, om alle bestillinger blev ekspederet under ét af Fællesforeningen, men denne vej er næppe farbar. Styrelsen vil gerne arbejde videre med spørgsmålet, så at et katalog kan blive klart til udsendelse inden jul, men inden planen kan blive en realitet, vil man gerne høre medlemmernes mening om den.

Sparekassedirektør *K. G. Kaaber*, Holbæk, sagde, at sagen var af vital interesse, man måtte slutte op om den. Han foretrak en centralisering af salget og mente, at kataloget burde affattes således, at det var sagligt opdelt, og årbøgerne blev omtalt under et. Prisen pr. årgang burde være fælles for hele landet. I Holbæk amt var priserne på ældre publikationer ført à jour. Kataloget ville få størst værdi, når så mange som muligt kom med, således f. eks. Numismatisk Forening.

Distriktsbestyrer *J. C. P. Pedersen*, Østjysk Hjemstavnsforening, erklærede, at Østjysk Hjemstavnsforening gerne ville støtte tanken.

Lektor *Aage Fasmer Blomberg* takkede Fællesforeningen for den gode idé. Salget burde foregå gennem amtssamfundene, da det gav kontakt med mange mennesker. Institutionerne burde med, og helst også alle kildepublikationer skulle med i kataloget.

Arkivar *Piø* spurgte, om det var nødvendigt, at foreninger og institutioner var medlemmer af D.H.F., for at de kunne få deres publikationer optaget i kataloget.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* mente, at det kun var få foreninger, der stod udenfor, og opfordrede disse foreninger til at blive medlemmer af D.H.F.

Førstelærer *H. K. Kristensen* fremhævede problemet med favørpris og bogladepris og mente, at begge priser burde tages med i kataloget. Historisk Samfund for Ribe Amt havde i øvrigt det sidste år haft en indtægt på over 2.000 kr. ved salg af skrifter. Sognebøger og eventuelt gode slægtshistorier, der udkom på eget forlag, burde tages med i kataloget, så meget mere som disse værker ikke altid kunne findes i bogfortegnelsen.

Sparekassedirektør *K. G. Kaaber* ønskede, at salget blev centraliseret. De historiske samfund har allerede kontakt med de købere, der kommer fra selve amtet, og de, der kommer fra andre landsdele, vil samfundet ikke have særlig fornøjelse af at få kontakt med.

Arkivar *Knud Prange* advarede mod en centralisering af salget, da han ikke mente, at Fællesforeningen kunne overkomme det ret store arbejde, det ville medføre.

Distriktsopmåler *Wilhelm Paamejer*, Lolland-Falster, havde fået pålagt at sige, at Historisk Samfund for Lolland-Falster ikke var særlig interesseret i udsendelsen af kataloget. Rent personligt mente han dog, at udgiften for $\frac{1}{4}$ side ikke ville vælte samfundet. Han mente ikke, at en ensartet pris på årbøger ville være heldig. På Lolland-Falster varierede årbøgerne i størrelse fra 75 til 400 sider.

Lærer *Henrik Møller*, Landsforeningen for Hjemstavnskultur, sagde, at samfundene jo normalt bragte en liste i årbogen over de publikationer, der kunne tilbydes medlemmerne. Et hovedkatalog ville ikke medføre noget stort salg udenfor amtet, og det var ret afgørende, om man kunne se, hvad en årbog indeholdt af artikler. I Historisk Samfund for Aalborg amt har man f. eks. to gange optrykt indholdsfortegnelserne til de tidligere årbøger. Kataloget kunne have nogen betydning for de specielle publikationer, men det ville dog næppe medføre nogen stor indtægt for samfundet. Prisen for kataloget var ikke afskrækkende, og det kunne have betydning at se, hvilke særpublikationer de andre samfund havde udsendt.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen* understregede, at det økonomiske betød lidet i denne forbindelse, det vigtigste var, at publikationerne og årbøgerne kom ud mellem folk. Et sådant katalog var forbavsende billigt, og det ville give størst udbytte, om man udsendte det separat i stedet for at indlægge det i årbøgerne. Denne praksis anvendes i Historisk Samfund for Sønderjylland. Det var en god idé at få sognehistorierne med, og samfundene bør have tilsendt et antal eksemplarer af Fællesforeningens skrivelse, som så kan videresendes til de enkelte forfattere.

Arkivar *Hans H. Worsøe* mente ikke, at man burde anføre bogladepris i kataloget, da alle køberne skulle have bøgerne til favørpris. Det var bedst, om bestillingerne indgik direkte til de enkelte samfund og institutioner.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen* advarede mod at ansætte en ensartet pris på amtsårbøgerne.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* så gerne, at sognebøgerne kom med og spurgte, om ikke amtsamfundene burde have mere kontakt med disse forfattere. Den mange gange diskuterede sag om en dispositionsbevilling var ikke glemt. Til lærer *Henrik Møller* sagde han, at de fleste samfund havde udgivet specielle publikationer, der forelå i ret store oplag. Særpublikationer gav mulighed for at skabe økonomiske ressourcer, og der var chancer for at få tilskud til sådanne særlige værker. Med hensyn til bogladeprisen var han enig med arkivar *Worsøe*, dog kunne der måske være praktiske problemer for institutioner, der samarbejdede med forlag.

Skoleinspektør *Riis-Olesen*, Thisted amt, fandt tanken om et bogkatalog interes-

sant, ikke mindst med henblik på de folk, der er flyttet fra egnen. Han takkede Fællesforeningen for initiativet.

Lektor *L. Balslev*, Sorø, var interesseret i tanken og spurgte, om amtssamfundene skulle svare på den skrivelse, Fællesforeningen havde udsendt om kataloget.

Arkivar *Knud Prange* svarede, at der ville komme en ny henvendelse fra Fællesforeningen.

3. Fordelingen af statsstøtten til amtssamfundene.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* redegjorde kort for det nuværende system, hvor samfundenes medlemstal ligger til grund for fordelingen. Der har i den sidste tid rejst sig røster for eventuelt at søge andre veje, og styrelsen vil derfor gerne høre medlemmernes synspunkter.

Landsarkivar *Peter Kristian Iversen* mente, at det måske kunne være rimeligt med en sammenkædning af lokale tilskud og statstilskud, dog således at der også blev taget hensyn til kontingentets størrelse. Statstilskuddet kunne eventuelt udgøre 25 pct. af de lokale tilskud. Det ville virke inspirerende, og på dette grundlag kunne de altfor små tilskud fra byer og amter måske forhøjes.

Overbibliotekar *Aage Bonde*, Viborg, så en fare i en sådan sammenkædning af lokale tilskud og statstilskud og mente, at det var rimeligere, at tilskuddet stod i forhold til kontingentindtægten. Det var meget svært at få lokale tilskud, og disses størrelse var i hvert fald ikke udtryk for samfundets aktivitet, det var medlemstallet derimod.

Lektor *L. Balslev* sluttede sig til dette synspunkt og understregede, at det også var forskelligt, hvad der var i amterne af store byer, der kunne opnå tilskud fra.

Lektor *Aage Fasmer Blomberg* oplyste, at Historisk Samfund for Fyns Stift havde været nær ved at miste sit tilskud fra Odense by, fordi samfundet havde haft overskud på regnskabet.

Skoleinspektør *Riis-Olesen* erklærede, at samfundenes aktivitet målt bedst ved medlemstallet.

Førstelærer *H. K. Kristensen* indskød, at aktiviteten også kunne aflæses på bogsalget.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* var enig i dette synspunkt og mente, at man måske kunne nå derhen, at samfundet fik refusion for bestemte udgifter, f. eks. et vist antal kroner pr. trykark. Den nuværende ordning er god, men vi kan blive tvunget ud i en ny ordning.

Overbibliotekar *Johs. E. Tang Kristensen*, Aalborg, fortalte, at Historisk Samfund for Aalborg amt havde gjort et stort arbejde for at forøge såvel medlemstal som tilskud, og det var lykkedes ret godt. På et år var medlemstallet forøget fra 1200 til 1550 medlemmer.

Arkivar *Knud Prange* foreslog en ordning, hvorefter statstilskuddet blev afhængigt af tre faktorer, nemlig de lokale tilskud, samfundets medlemstal og samfundets publikationsvirksomhed. På denne måde kunne man måske nå så vidt, at statstilskuddet blev variabelt og derfor kom til at følge prisudviklingen.

Førstelærer *H. K. Kristensen* vendte tilbage til spørgsmålet om særpublikationer og spurgte, om samfundene kunne få en vejledning fra styrelsen om, hvor der var mulighed for at søge penge til sådanne publikationer.

Overbibliotekar *Aage Bonde* støttede dette forslag og efterlyste en liste i Fortid og Nutid over fonds og legater, hvilke emneområder de gav tilskud til, terminer for ansøgning og adresser.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* mente, at arkivar Pranges skitse måske var en vej, men det var ikke sikkert, at ministeriet ville gå med til at stille en variabel sum til rådighed for amtssamfundene. Han understregede, at det var farligt at samle formuer og manede til større aktivitet ikke mindst vedrørende publikationer.

4. Eventuelt.

Overarkivar *Rise Hansen*, Rigsarkivet, nævnede, at der har eksisteret en særordning om en favørpris for køb af »Danmarks Kirker«. Han spurgte, om denne ordning stadig eksisterer, og hvis den ikke gør det, om Fællesforeningen så ikke kunne tage spørgsmålet op.

Rigsarkivar *Hvidtfeldt* kendte ikke ordningen, men ville gerne tage sagen op. Der har iøvrigt været en sådan ordning med hensyn til »Nationalmuseets Arbejdsmark«, men den er ophævet.

Repræsentantmødet.

Repræsentantmødet blev afholdt i Helligåndsklosterets refektorium fredag den 9. august kl. 19.30 til 20.45 og lørdag den 10. august kl. 16 til 16.45. Følgende foreninger og institutioner var repræsenteret:

De historiske samfund og foreninger for: Als og Sundeved, Fyns Stift, Hjørring, Holbæk og Københavns amter, Lolland-Falster, Præstø, Randers, Ribe og Sorø amter, Sønderjylland, Thisted og Viborg amter, Østjysk Hjemstavnsforening, Aalborg amt og Søllerød Kommune. Desuden Landsforeningen for Hjemstavnskultur, Dansk Historielærerforening, Ministeriet for kulturelle Anliggender, Rigsarkivet, Landsarkiverne for Fyn, Nørrejylland, Sjælland og Sønderjylland, Københavns og Frederiksbjergs stadsarkiver, Institutet for europæisk folkelivsforskning, Dansk Folkemindesamling og Matrikeldirektoratet, de by- og egnehistoriske arkiver for Esbjerg, Falster, Fåborg, Grindsted, Haderslev, Herning, Horsens, Lolland, Middelfart, Midtsjælland, Odder, Viborg og Aabenraa samt ialt 47 museer.

Efter at dommer *Worsaae*, Vordingborg, var blevet valgt til dirigent, gav han ordet til formanden, rigsarkivar *Johan Hvidtfeldt*, som udtalte:

En af deltagerne i årsmødet i Næstved var rigsarkivar Svend Aakjær. Vi vidste, at han havde været alvorligt syg og glædede os over, at vi endnu engang så ham i vor midte, oplagt som altid. Det anede os ikke dengang, at der kun var en stakket tid tilbage. I januar fik vi budskabet om, at Svend Aakjær var død. Med ham har dansk historisk arbejde og dansk arkivvæsen mistet en af sine gode mænd. Ikke mindst i denne kreds har vi grund til at mindes ham. Svend Aakjær var sekretær for Dansk historisk Fællesforening og redaktør af Fortid og Nutid i årene 1921–26, og siden da fulgte han med den største interesse vort arbejde, deltog med stor iver i årsmøderne. Han var egentlig filolog af uddannelse, blev også en betydelig stednavneforsker, men tidligt drog historien ham med stor styrke. Ikke for intet var han søn af Jeppe Aakjær. Han begyndte som lokalhistoriker, faderens og moderens

hjemstavn, Fjends herred, var hans tumleplads. Hans afhandling om Fjends herreds selvejerbønder havde dog et videre sigte. Det var begyndelsen til de dybtgående undersøgelser over dansk landbrug i middelalderen, som blev hans manddomsværk. Den væsentligste del af hans omfattende og dybtgående forskning herover findes i hans kommentarer til kong Valdemars jordebog. Ingen går forgæves her, når det gælder om at finde oplysninger om dansk landbrug og topografi i ældre tid. Kun skade, at hans store viden herom aldrig blev samlet i en større fremstilling. Ingen er i tvivl om, at han kunne have givet os det store værk om dansk landbrug i middelalderen, som vi stadig har til gode. Heldigvis fik han derimod samlet sine omfattende studier over den ældre tids mål, vægt og takster.

Fra 1921 var Aakjær knyttet til det danske arkivvæsen, fra 1929 som landsarkivar i Viborg, fra 1945 som stadsarkivar og fra 1956 som rigsarkivar. Han var vel ikke den, der her viste nye veje, gik på strandhugst i ukendt land. Som arkivmand var han nærmest konservativ, men også her vil hans minde leve længe, ikke mindst fordi han med den største venlighed og velvillighed altid stillede sin rige viden om det historiske materiale til rådighed for enhver interesseret. Talløse historikere, lægd og lærd, har høstet godt heraf, for mange har han været den forstående hjælper på den første vandring i arkivernes mange irgange.

Aakjær var ikke blot en fremragende historiker, en afholdt arkivmand. Han var også et menneske, som overalt vandt sig venner. En strålende fortæller, der kunne øse af sit livs mange oplevelser, fortælle om de utalte mennesker, han havde truffet. Vi vil savne ham i vor kreds.

En af de mænd, som Svend Aakjær var kommet til at stå nær i de år, han var i Viborg, var revisor *Otto von Sprechelsen*. Begge havde de den samme brændende kærlighed til historien. von Sprechelsen var vokset op i Viborg, og det blev denne bys fortid, han viede en stor del af sine kræfter. I utallige artikler og bøger har han fortalt om den viden, han hentede frem i arkiverne. Vigtigst er vel nok hans Viborg bys borgerbog, der byggede på utalte års arbejde. Hans største indsats er dog oprettelsen af Viborg byhistoriske arkiv – et af de første og et af de største i landet. Det var hans fortjeneste, at det blev til i 1947, det var hans omfattende samlinger, som udgjorde – og altid vil udgøre – kernen i dette store og velordnede arkiv. Med utrolig ihærdighed samlede han ind, ordnede og registrerede. Hertil kommer, at han var et sprudlende og levende menneske. Mange vil huske hans operaparodi, som han vist sang for sidste gang ved DHF.s årsmøde i 1950.

Vi vil savne disse to gode mænd – vi vil bevare mindet om dem til sene tider. Ære være deres minde.

Årsmødestrukturen er blevet drøftet mellem de to styrelser, og man var blevet enige om at prøve den nye ordning også dette år. Man ville dog gerne høre, hvad medlemmerne mente, for Fællesforeningen var kun interesseret i at finde den bedst mulige vej og den vej, der kunne skabe størst tilslutning. Det væsentligste var at bevare enheden, det ville være en ulykke, om samarbejdet mellem de forskellige foreninger og institutioner skulle bryde.

På sidste årsmøde var der blevet ført en lang diskussion om pressens dækning af mødet. Det var blevet nævnt, at aviserne ikke gav tilstrækkelig omtale af vores møde, men det havde bagefter vist sig, at omtalen slet ikke havde været så ringe endda. Man måtte også passe på ikke at kræve mere omtale, end sagen kunne bære.

I almindelighed vil det sikkert være tilstrækkeligt, om Fællesforeningen som sædvanligt udsender en indbydelse samt årsberetningen til de forskellige lokale aviser og de større blade og bureauerne.

På mødet i Næstved havde redaktør Verner Hansen nævnt, at der kunne gives tilskud efter aftenhøjskoleloven til kurser på lokal basis. Dette var blevet bekræftet af dr. Skovmand, men det måtte dog understreges, at de midler, der var til rådighed, var særdeles begrænsede.

Som det vil være medlemmerne bekendt, mundede drøftelsen på årsmødet i Randers ud i et ønske om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af dansk historisk arbejde. Spørgsmålet har været drøftet meget i styrelsen, men der har vist sig adskillige problemer. Det er ikke tanken at sagen skulle tages op her, men styrelsen vil i det kommende år arbejde videre med spørgsmålene og prøve at nå frem til en løsning.

Det sidste år har været roligt. Der har ikke udefra været rejst sager af nogen vigtighed, og vort eget initiativ har været yderst beskedent. Det skyldes ikke mindst, at såvel formand som sekretær har været så optaget af tjenstlige forpligtelser, at der kun har været tid til at løse de absolut presserende opgaver. Det havde været mit håb i det forløbne år at kunne holde en række møder rundt om i landet, ikke mindst for at drøfte spørgsmålet om den historiske fredning. Men på grund af de særlige forhold har dette været umuligt. Jeg beklager også, at vi ikke har fået udgivet de sædvanlige beretninger om amtssamfundenes og de lokalhistoriske arkivers virksomhed. Efter ferien håber vi at få taget fat herpå.

Nye medlemmer. Der har som sædvanlig været en mindre fremgang i medlems-tallet, således at der nu er 34 amtssamfund m. m., 109 museer, 64 arkiver, biblioteker m. m. samt 20 by- og amtsråd. De nye medlemmer, jeg har den glæde at byde velkommen, er:

- Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv.
- Det lokalhistoriske arkiv, Herning.
- Lollands arkiv.
- Lokalhistorisk arkiv for Slagelse og omegn.
- Ølgod Museum.
- Selskabet for Københavns historie.

DHF's styrelse. Styrelsen har konstitueret sig uændret, nemlig således: statskonsulent, dr. Roar Skovmand: næstformand, arkivar Knud Prange: sekretær, første-lærer H. K. Kristensen: kasserer, museumsinspektør Niels Oxenvad: redaktør af Fortid og Nutid. Redaktionsudvalget for dette består iøvrigt af museumsdirektør Knud Klem, professor, dr. Kr. Hald og formanden.

DHF's administration. Efter den tidligere medhjælperes død i sommeren 1962 er den daglige regnskabsførelse samt ekspeditionen af foreningens skrifter i nogle måneder midlertidigt blevet udført af Kirsten Prange. I december lykkedes det at få etableret en fast ordning, hvorefter dette arbejde udføres af en pensioneret stationsmester, der arbejder ca. 2 timer om dagen for foreningen. Det stigende bogsalg

kræver en del arbejde af såvel medhjælper som sekretær, og for at aflaste sidstnævnte, har vi anskaffet en båndoptager til brug ved korrespondancen m. m.

Al adressering både ved udsendelse af Fortid og Nutid og ved korrespondance med vore medlemmer er blevet udført af et firma i København. Vi har nu anskaffet en håndtrykkemaskine og kan således udføre arbejdet hurtigere og billigere.

Statstilskud til amtssamfund og til DHF. Samfundenes tilskud er for finansåret 1962–63 faldet fra 32.000 kr. til 30.800 kr., og Fællesforeningens tilskud er faldet fra 5.500 kr. til 2.500 kr. Ikke mindst den sidste nedgang er mærkbar, og da samtidig omsætningsafgiften rammer samfundene og Fællesforeningen på deres største udgiftsposter, nemlig publikationsvirksomheden, må man meget håbe, at tilskuddene må blive forhøjet til næste år.

Af de 19 samfund, der deler tilskuddet, har 9 over 1.000 medlemmer, og disse tilskud varierer fra 1.665 til 2.410 kr. Det mindste samfund, på 381 medlemmer har fået 1.160 kr. Det samlede medlemstal var 18.021, der er altså også i år tale om en fremgang, nemlig på 302 medlemmer i forhold til sidste år.

Historisk Hjemstavnsuge. I foregående årsberetning omtaltes forberedelserne til hjemstavnsugen i februar–marts 1963. Styrelsen har desuden rettet forskellige henvendelser om sagen til radio og fjernsyn samt til en række aviser og bureauer. Vi er ikke klar over, hvor meget der egentlig er blevet arrangeret rundt om i landet, men vi har en stærk fornemmelse af, at det nok var for tidligt at lave hjemstavnsuge allerede i år igen. Det vil måske være bedst med 5 år mellem arrangementerne.

Kursus for lærere i aftenhøjskolen. Også i år har der været planlagt et kursus, som skulle have belyst den historiske baggrund for nogle af de problemer, Danmark formentlig ville blive stillet over for ved en tilslutning til fællesmarkedet. Da markedsforhandlingerne brød sammen, mistede planen sin direkte aktualitet, og der var dårligt tid til at arrangere et andet kursus. Vi har derimod planlagt at holde et kursus i august 1964, muligvis med besættelsestiden som emne. Det er muligt, at vi også i tiden fremover kun bør holde kursus hvert andet år, bl. a. også af hensyn til de kursus, der arrangeres af Dansk Historielærerforening.

DHF's konsulentvirksomhed. Mens der forrige år måtte konstateres en nedgang i antallet af henvendelser til konsulenten, kan det forløbne år, omfattende tidsrummet 1. august 1962–31. juli 1963, opvise en betydelig stigning i henvendelsernes tal, idet konsulenten har modtaget 53 sager til behandling mod året før 29. Stigningen skyldes i første række, at den lille tryksag om konsulentvirksomheden og den hjælp, der herigennem kan ydes, er blevet genudsendt til samtlige amtssamfund og har været indlagt i en lang række årbøger for 1962. Den understreger nødvendigheden af, at der med ikke for store mellemrum gøres opmærksom på konsulentens eksistens; vi beder samfundene omtale konsulentvirksomheden i selve årbøgerne og på deres møder.

Henvendelserne er iøvrigt kommet fra alle egne af landet og har været af vidt forskellig art; adskillige spørgsmål ville kunne – og burde – være klaret ved de lokale bibliotekers hjælp, men kendskabet til den bistand, man kan få på folkebibliotekerne, synes mærkværdigvis ikke at være særlig udbredt. Flere henvendelser synes

også at tyde på, at der adskillige steder i landet er behov for lokalhistoriske kurser, en opgave, som samfundene evt. kunne tage op i samarbejde med de lokalhistoriske arkiver og central- eller købstadbibliotekerne.

Der har, som sædvanlig, til konsulenten været fremsendt en række større og mindre manuskripter til udtalelse, og det har ikke mindst været denne side af virksomheden, der har lagt beslag på konsulentens tid, ligesom det formentlig også er den, der må tillægges størst værdi.

Kursus for redaktører. På de amtshistoriske samfunds sektionsmøde i 1962 blev det foreslået, at Fællesforeningen arrangerede et kursus specielt beregnet for redaktørerne – og medlemmer af redaktionerne – for de amtshistoriske årbøger. Mødet blev afholdt i Odense den 7. og 8. maj 1963 og samlede 18 deltagere, således at de fleste amtsårbøger var repræsenteret. Deltagerne aflagde besøg på Andelsbogtrykkeriet og Fyns Klichéfabrik, og foruden en afsluttende debat var der følgende drøftelser: årbøgernes redaktion (indledning af H. K. Kristensen), årbøgernes økonomi og ekspedition (Aage Bonde), årbøgernes ydre, omslag, papir, typografi m. m. (bogtilrettelæggeren E. Ellegaard Frederiksen) samt En læser ser på årbøger (Knud Prange). Emnerne blev drøftet særdeles ivrigt, og det er vort indtryk, at deltagerne hentede både ny viden og inspiration.

Radio og historie. Fællesforeningen har nedsat et radioudvalg bestående af Knud Klem, H. K. Kristensen og Peter Kr. Iversen. Udvalget havde i januar et møde med programchef Bindsløv og programredaktørerne Alkærsig og Kædegaard. Der blev drøftet en række konkrete forslag, og der var positiv interesse, bl. a. for en foredragsrække i søndagsuniversitetet om hjemstavns- og personalhistorie, en helaftensudsendelse om fredningsproblemet og 4–5 udsendelser af et Historisk Magasin. Samtalen viste tydeligt, at radioens folk er meget interesserede i at modtage forslag og impulser udefra.

Fortid og Nutid. Udsendelsen af det sidste hefte for 1962 blev desværre stærkt forsinket, og det er derfor endnu ikke lykkedes at få udgivet første hefte af årgang 1963. Der er imidlertid flere grunde hertil. Fællesforeningen er gået over til et nyt trykkeri, og under indtryk af Ellegaard Frederiksens foredrag på det omtalte redaktørmøde i Odense har styrelsen besluttet at ændre tidsskriftets udseende. Det første hefte vil fremtræde i andet format, papir og typografi, og det har fået en ny forside. Forhåbentlig vil både medlemmer og abonnenter synes om denne ansigtsløftning. Årgang 1963 vil komme til at omfatte 3 hefter, hvoraf det ene indeholder en oversigt over kilder til besættelsestidens historie. Til udsendelsen af dette hefte har vi fået et tilskud på 1.500 kr. fra Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, hvorfor vi bringer vor hjerteligste tak. Antallet af abonnenter er i år steget fra ca. 470 til omkring 490.

DHF's håndbøger. I februar 1962 udsendtes de to første bind i serien om de historiske hjælpevidenskaber, hver i et oplag på 1200 stk. Disse bind er nu helt udsolgt, men i løbet af 1 måned vil der foreligge nye oplag i fototeknisk optryk. I efteråret 1963 regner vi med at modtage manuskripter til Kr. Halds bog om stednavne og historie og Georg Galsters om møntvæsen. Endnu to eller tre manuskripter vil formentlig være færdige i 1964, således at der med forholdsvis kort mellemrum vil kunne udsendes to gange to bøger i serien.

Bog om historisk metode og kildekritik. Allerede sidste år omtaltes denne bog, der er udarbejdet af skolebestyrer Georg Hansen, Høng, og som er beregnet til undervisningsbrug og selvstudium. Forskellige forhold har forsinket bogen, men nu foreligger den imidlertid i 3. korrektur og kan snart ventes udsendt.

Grundbog i slægtshistorie. I forbindelse med afholdelsen af et kursus i slægtshistorie på Køng Folkehøjskole i 1962 udsendte arkivar Hans H. Worsøe en grundbog i slægtshistorie. Da oplaget var meget begrænset, blev prisen desværre ret høj. Der viste sig imidlertid at være stor interesse for den lille, men særdeles nyttige bog, der hurtigt blev udsolgt. Fællesforeningen har derfor efter aftale med arkivar Worsøe udsendt et fototeknisk optryk af grundbogen, som nu foreligger til favørpris 5 kr.

Danske historikere. Jeg kunne sidste år meddele, at førstelærer H. K. Kristensen havde påtaget sig at gøre dette værk færdig. Det var meningen, at han skulle være begyndt på arbejdet omkring 1. oktober 1962, men forskellige forhold har gjort, at han først for ret kort tid siden har kunnet tage fat derpå. Siden vi gav os i lag med opgaven, er der jo gået nogen tid, og der vil derfor nu også blive rettet henvendelse til de historikere, som har begyndt deres virke siden da, om at indsende de nødvendige oplysninger. Hr. Kristensen vil i denne forbindelse bede de amtshistoriske samfunds formænd eller redaktører, eventuelt også andre, om at oplyse, hvem der måtte være kommet til, siden arbejdet begyndte. Når artiklerne er færdigredigeret, vil de blive tilsendt de pågældende til revision.

Udvalget til registrering af manuskripter og arkivalier. Arbejdet er blevet fortsat i det forløbne år, men er desværre ikke nået så langt frem, som vi havde håbet. Det skyldes først og fremmest, at udvalgets sekretær, mag. art. Anker Olsen, i en stor del af tiden har været stærkt generet af sygdom. Arbejdet er imidlertid så vidt fremskredet, at ca. 150 af de 200 artikler nu er renskrevet. Umiddelbart efter ferien vil de blive sendt de pågældende institutioner til godkendelse. Af de 50 artikler, som endnu ikke er færdigredigeret, er en del ret små, og det almindelige redaktionsarbejde skulle derfor snart kunne være afsluttet. Der har fra de enkelte herregårde været indhentet oplysninger om de arkiver, der findes på disse. Der er ikke indkommet noget stort antal besvarelser, og en del af disse har været ret intetsigende. Vi håber dog i nogen udstrækning at kunne give oplysninger om de vigtigere godsarkiver, enten som et tillæg eller som en del af den almindelige oversigt.

Andre publikationer. Der er rettet henvendelse til FBVA angående Håndbog for danske lokalhistorikere. Når svaret herfra foreligger, vil vi se at få honorarspørgsmålet klaret med forfatterne, således at arbejdet i givet fald kan sættes i gang. Med hensyn til kortværket over amtsinddelingen, genoptryk af ældre artikler i Fortid og Nutid og en eventuel udgave af »hænder« er der intet nyt sket i det forløbne år.

Wibergs præstehistorie. Sprog- og Litteraturselskabet har nu overtaget nyudgaven af præstehistorien med genealogen Alfred Larsen som redaktionssekretær. Selskabet har efter forskellige undersøgelser ikke ment, at der var grund til at optage et samarbejde med pastor Aage Dahl, og dermed er Fællesforeningen ude af denne sag, som jo har været drøftet på flere årsmøder.

Forskelligt. Der er i årets løb opstået en misforståelse med hensyn til størrelsen af det kontingent, de mindre talstærke selskaber skal betale til Fællesforeningen. En enkelt af disse foreninger mente, at den på samme måde som de amtshistoriske samfund skulle yde 2 pct. af sine egne kontingentindtægter (dog mindst 20 øre pr. medlem). Dette har aldrig været styrelsens mening, idet disse foreninger derved ville komme til at betale mindre i kontingent end Fortid og Nutid koster i abonnement, og foreningerne får jo tidsskriftet til gengæld for kontingentet. 2 pct.-reglen er kun tænkt anvendt for amtssamfundene, medens de mindre foreninger skal betale det samme som institutionerne, nemlig 30 kr.

Der fremkom ingen bemærkninger til formandens beretning, der derefter blev godkendt.

Kassereren aflagde regnskabet og forelagde budgettet for 1963-64. Heller ikke under dette punkt fremkom der bemærkninger.

Fastsættelse af kontingent. *Formanden* foreslog, at satserne godkendtes uden ændring, hvilket skete.

Valg: *Formanden* nævnedes, at han allerede sidste år havde haft betænkeligheder ved at lade sig genopstille. Han følte, at han på grund af store arbejdsbyrder ikke kunne yde tilstrækkelig meget. Styrelsen havde dog bedt ham fortsætte, og hvis forsamlingen sluttede sig hertil, ville han gerne prøve, foreløbig for et år. *Formanden* blev derefter genvalgt.

Kristian Hald og Peter Kristian Iversen genvalgte, men H. K. Kristensen ønskede på grund af mange andre arbejdsopgaver ikke at modtage genvalg. *Formanden* erklærede, at styrelsen bøjede sig for dette, men med sorg. Han takkede H. K. Kristensen for et fremragende arbejde også i udvalgene, hvor styrelsen håbede at bevare hans arbejdskraft. Som kasserer foreslog *formanden* Warthoe-Hansen, som derefter valgtes. Olav Christensen genvalgte som revisor, og i stedet for Bent G. Calov, som ikke ønskede genvalg, valgtes Hans Neumann. Calov takkede for et godt samarbejde, og H. K. Kristensen takkede såvel revisorerne for deres hurtighed og overbærenhed som styrelsen for en fornøjelig tid.

Skoleinspektør *Srange Nielsen* fremkom med et hjertesuk, idet han syntes, at tidspunktet for årsmødet var dårligt valgt. Det ville være langt bedre at holde fast ved den sidste week-end i august.

Formanden svarede, at grunden til flytningen var den, at Aalborg Museums store udstilling sluttede den 12. august. Der var ikke planer om i fremtiden at ændre tidspunktet.

Mødet sluttede derefter, men fortsattes lørdag eftermiddag, hvor der først blev givet en kort redegørelse for, hvad der var sket på formiddagens sektionmøder. Derefter optoges diskussionen.

Formanden redegjorde for, at der på Museumsforeningens møde var blevet udtalt stærke ønsker om at vende tilbage til den gamle årsmødestruktur. Hvis dette ønske var almindelig udbredt i forsamlingen, ville styrelsen selvfølgelig gå ind for det.

Cand. pharm. *Hans Brandt*, Fåborg, spurgte, om der så blev 3 timer til rådighed for hvert af sektionmøderne.

Formanden mente, at det ville være svært at sige nu, og han tolkede tavsheden som tilslutning til at vende tilbage til den tidligere årsmødeform. Med hensyn til

udsendelse af et fælleskatalog, mente formanden, at forsamlingens holdning betød, at styrelsen kunne gå videre med sagen.

Museumsinspektør *F. Askggaard*, Tøjhusmuseet, opfordrede forsamlingen til at vedtage en resolution mod, at der skulle betales oms af tidsskrifter.

Formanden var fuldstændig enig med ham og mente, at det nok kunne være værdifuldt med en resolution. Det ville kræve en lovændring at få bøger undtaget fra oms, men der skulle være en mulighed for en administrativ undtagelse med hensyn til faglige tidsskrifter. Forsamlingen sluttede sig enstemmigt til opfordringen om at indsende resolution.

Derefter drøftedes stedet for årsmødet 1964. Styrelsen foreslog Göteborg, og lektor Fasmer Blomberg foreslog Visby. Ved håndsoprækning viste der sig at være 32 stemmer for Visby og 22 for Göteborg. Hvis ellers de økonomiske muligheder taler derfor, vil mødet blive søgt afholdt i Visby.

Formanden afsluttede derefter mødet med en tak til dirigenten.

Lørdag eftermiddag tilbragte årsmødets deltagere med at bese Aalborg Museums jubilæumsudstilling i Aalborgshallens foyer, og om aftenen var der festmiddag i Skydepavillonen, hvor en spillemandstrup underholdt på det livligste.

Søndag d. 11. august var der excursion, der først gik til herregården Nørlund. Efter frokosten på Rebildhus fortsatte man til Egholm ruin, og der sluttedes af med et besøg på Lindholm høje. Under hele turen var museumsdirektør *Riismøller* en inciterende cicerone.